

Fylkesråd for næring Ingelin Noresjø
Innlegg byromseminar 2017 Leknes
20. september 2017

Det er bare to dager siden jeg skiftet jobb i fylkesrådet: Fra å ha ansvar for kultur, miljø og folkehelse, skal jeg fra og med denne uken ha ansvar for næring og regional utvikling i Nordland. Det er stort og spennende på mange måter.

Men denne avtalen om å være med på byromseminaret var det ikke snakk om å endre på. Dette er nemlig et tema som jeg tar med meg videre.

Som kanskje noen av dere har fått med dere, har vi ganske nettopp fått på plass en **regional plan om byer og regionsentre** i Nordland. Min forgjenger Mona Fagerås har reist rundt i alle de 10 regionsentrene i forbindelse med dette arbeidet, og Leknes ligger jo nært hennes hjerte kan dere jo tenke dere...

For Nordland er det nemlig kjempeviktig at byene våre er rustet til å ta rollen som regionsentra rundt om i fylket. Ikke bare for sin egen del, men også for de kommunene rundt som trenger et sterkt og velfungerende regionsenter.

Leknes er regionsenter for denne delen av Lofoten. Denne rollen vet jeg at Vestvågøy kommune ønsker å ta. Da handler det blant annet om at Leknes skal ta rollen som «by». Kanskje en litt uvant rolle for et tettsted som Leknes, kunne man tenke? Jeg tenker at det er en rolle Leknes kan velge å ta! Og dette byromseminaret – som er det åttende i rekken – er et bidrag. Leknesbyen!

Så hvordan skal Leknes ta rollen som by? Byplanlegging er et stikkord. Og byplanlegging handler blant annet om etablering av handel. I gamle dager kunne man gjerne ha butikk i første etasje og bolig i andre etasjen. I dag samles gjerne handel i større enheter. Lofotsenteret som ligger rett over gata til her vi sitter er et eksempel på et byintegrert kjøpesenter. Vi vet imidlertid at utviklingen mange steder går i retning av å etablere kjøpesentra utenfor sentrum fordi det rett og slett er lettere å kjøre og parkere utenfor bykjernen. Denne utviklingen har i mange tilfeller vist seg å ha uheldige konsekvenser for sentrum. Fra statens side ble det på slutten av 90-tallet satt begrensinger for hvor store kjøpesentrene kan være utenfor sentrumsområdene. Dette ble gjort fordi man så etablering av bilbaserte kjøpesentra for mange byer og tettsteder endte med «sentrumdød» og økt bilbruk. I Nordland har det imidlertid siden 2013 vært fylkestinget som følger opp denne politikken. Gjennom fylkesplanen er det vedtatt en regional planbestemmelse for kjøpesenteretablering i fylket. En planbestemmelse er såkalt «juridisk bindende», i motsetning til «retningslinjer» som er nettopp det – retningsgivende for politikk.

Hva betyr dette i praksis?

I praksis betyr dette at det ikke lenger er staten, men Nordland fylkesting, som setter rammer og regler for hvor store kjøpesentrene kan være utenfor sentrum. Altså våre egne folkevalgte. Jeg tenker at det gir oss en mulighet for å forstå og håndtere handel regionalt. «Han stat» er altså ikke den som bestemmer i Nordland.

Men dette har vist seg å være ingen enkel oppgave. Jeg oppfatter at næringslivet og andre stiller spørsmål ved fylkeskommunens agenda når det velger å løfte det røde flagget og stoppe planer som åpner for større handelsetableringer gjennom en innsigelse. Er det for å, med vitende og vilje, «stikke kjepper i hjulene» for økonomisk utvikling? Vil fylkeskommunen ødelegge for kommunene? Er vi næringsfientlige?

Jeg håper virkelig ikke noen tror at det er fylkesrådets motivasjon. Det skulle tatt seg ut... Tvert imot ønsker vi sterke, livskraftige og attraktive byer og tettsteder hvor folk ønsker å bo og etablere seg.

Det vi er opptatt av, er at de langsiktige og bærekraftige perspektivene. Og vi er opptatt av at kommunen har gode demokratiske prosesser.

Fylkesrådet har i en del anledninger fremmet innsigelse når vi oppfatter at planforslagene åpner for etableringer som kan bidra til mer bilbruk og dårligere betingelser for sentrumsutvikling.

Her har jeg lyst til å understreke et viktig poeng: Våre vurderinger er basert på kunnskap som kommunen eller utbygger selv har utarbeidet eller bestilt. Dette er for eksempel handelsanalyser, trafikkanalyser, og overordnede planer som forteller hva lokaldemokratiet ønsker for sin by eller tettsted.

Det er når tiltakene er *i strid med kunnskap og overordnede mål* at fylkeskommunen kommer med sitt røde lys og varsler innsigelse. Og fylkeskommunen har satt stopp for handelsetableringer for Leknessletta på mer enn tre tusen kvadratmeter. Hvorfor? Fordi dette området ligger utenfor det kommunen har definert som sentrum, og fordi handelsanalysen som er utarbeidet sier at dette ikke vil være bra for sentrumsutviklingen.

Dette har jeg snakket med ordføreren om. Vi er i dialog. Jeg oppfatter at Vestvågøy kommune opplever at kartene som tegnes ikke stemmer med terrenget, og at konklusjonene i handelsanalysen er vanskelig å akseptere.

Jeg er opptatt av at vi skal ha forståelse og innsikt i de lokale forholdene for handel. Dette er et viktig poeng som jeg nyinnsatt råd for næring og regional utvikling vil jobbe for framover. Det er komplisert å finne svarene på hva som bør ligge innenfor og utenfor sentrum, og jeg tror ikke dette er noe vi finner ut av i løpet av dagen i dag. Da er det ikke så dumt å starte i den andre enden, og heller spørre: Hva trenger *sentrum*? Hva vil vi med sentrum? Hvorfor er

vi opptatt av sentrum? Hvorfor er sentrum viktig? Hva er som gjør at vi er så opptatt av om handel eller andre funksjoner ligger innenfor eller utenfor sentrum?

Det er flere grunner til at det passer bra med dette temaet nettopp her på Leknes. En av dem er sitter vi nettopp nå: Meieriet kultursenter. Hva her ikke dette stedet gjort med sentrum? Dette er et eksempel på hvordan det er mulig å samle flere funksjoner på ett sted, samle mennesker sammen rundt felles opplevelser, og skape et attraktivt og inkluderende møtested. Det å ta i bruk et bygg med historie er med på å gjøre dette bygget til et «sted».

I min forrige jobb – som fylkesråd for kultur, miljø og folkehelse – hadde jeg også gleden av å gi kommunen tilskudd til oppgradering av Storgata og området utenfor Meieriet. Jeg ser virkelig fram til å se resultatet når dette arbeidet står ferdig. Jeg vil tro at det også vil komme handelsnæringen som holder til i Lofotsenteret til gode, i likhet med alle de andre som driver næring nedover Storgata.

Det er altså mye kommunen gjør riktig for å utvikle Leknes sentrum. Derfor er det så bra at flere kommuner fra Nordland er representert her i dag for å bli kjent med Leknes sine utfordringer, og det som gjøres her. I morgen blir det workshop hvor Leknes er case. Vi skal altså ha fokus på sentrum. Hva skal vi med sentrum? Det er kanskje selvfølgelig for mange at sentrum er viktig, men vi kan gjerne tenke gjennom hvorfor og dele disse tankene med hverandre.

Dagen i dag er, som i alle de tidligere byromseminarene, forbeholdt innlegg og samtale om dette temaet.

Innledningsvis skal vi høre noen tanker fra en autoritet innen byplanlegging og arkitektur, **Peter Butenschøn**. Hva vi skal med gode byer i Norge. Er det så viktig med gode byer? Butenschøn har lang erfaring både som utøvende arkitekt, mangeårig leder i Norsk Form, forfatter og foreleser, og har god kjennskap til det mange byer og tettsteder rundt om i Norge jobber med for å få til god sentrumsutvikling.

Deretter skal vi få høre **Aslaug Tveit** fortelle om hva Leknesværingen selv mener om sitt bysentrum. I samarbeid med kommunen, har hennes firma, Leva Urban Design, sendt ut en spørreundersøkelse til de som bor og jobber her. De har fått mange gode svar, har jeg hørt. Hva er de dere som bor her er opptatt av? Det blir et godt utgangspunkt for workshopen i morgen!

Vi skal også bli kjent med hvordan kommunen jobber med Leknes sentrum og de utfordringene et mindre tettsted har for å få sentrum til å fungere.

Hvordan er det mulig å jobbe med mindre byer er også stikkordet for samarbeidet mellom Bø kommune og Transportøkonomisk Institutt. Store byer har fått mye oppmerksomhet de siste

årene. Vi ser at vi trenger å forstå mer *hvordan* vi kan jobbe med sentrumsutvikling også i mindre byer. **Anders Tønnesen** og **Kristin Karlbom Dahle** vil i samarbeid fortelle om hvordan et lite tettsted som Bø jobber med sitt sentrum.

Jeg ser fram til å sette meg ned sammen med innleiderne og varaordføreren på slutten av dagen i dag. Her håper jeg dere som er her, bidrar med noen refleksjoner og spørsmål. Kanskje kan vi nærme oss noen svar på hva vi skal med sentrum etter disse innleggene? Kanskje kan vi bli mer oppmerksom på hva et sentrum trenger også av handel i Leknes? Jeg tror det er mye å lære av hverandre. Gode samtaler gjør oss klokere.